

'Benedictus' wapen laat tiara vallen

Paus Benedictus XVI, tot voor drie weken de Beierse kardinaal Joseph Ratzinger, heeft een nieuw wapen laten samenstellen. Meer dan dat van zijn voorganger Johannes Paulus II nodigt het uit tot aandachtig kijken en meditatie.

door Pieter van der Ven

Eindelijk is de mensheid, althans de rooms-katholieke kerk, verlost van dat lelijke wapen van paus Johannes Paulus II, met die bekende 'M' (Maria) rechts-onder een kruis, beide in goud op een veld van azuur (blauw). De paus, die toch meer met de muze had dan met de communisten, had zijn heraldische voorkeur kennelijk uitbesteed aan een tekenaar van Poolse woonkazernes.

Er is een nieuwe paus en Benedictus XVI heeft een nieuw wapen laten maken. Geen wonder dat Ratzinger daar vanuit de traditie van zijn geboortestreek Beieren, met zijn barok en wapenschilden, beter raad mee weet dan zijn grote voorganger.

In deze krant werd bij de installatie op 24 april al gesuggereerd dat de tiara, de driekroon die alle pauselijke wapens sinds eeuwen siert, zou verdwijnen. Paus Paulus VI liet zich er in 1963 nog mee kronen, maar droeg haar daarna niet meer. Hij (niet zijn populaire voorganger Johannes XXIII zoals diens supporters soms clai-

de 'sleutels van Petrus', een zilveren en een gouden, bijeengehouden door een rood koord, omdat Petrus naar het evangelie van Mattheüs op aarde (zilver) moest binden en ontbinden wat ook in de hemel (goud) gebonden en ontbonden zou zijn. Over de betekenis van die woorden bij Mattheüs is voor de nieuwe paus in de oecumene nog wat terrein te ontginnen.

Het wapenschild van Benedictus XVI bevat drie voorwerpen. Links een gekroonde morenkop, het 'hoofd van de Ethiopiër'. Het maakt al sinds de Middeleeuwen deel uit van het wapen van het vorstendom Freising en bleef sindsdien vast onderdeel in het wapen van elke bisschop van München en Freising, ook in dat van Ratzinger, die van 1977 tot 1982 dat bisdom bestuurde en die er vandaan komt.

Ook het beertje rechts, met het pakket op de rug, verwijst naar Ratzingers Beierse verleden. Van de heilige Corbinianus (achtste eeuw), eerste bisschop van Freising, wordt verhaald dat op een van zijn vele reizen een beer zijn ezel doodde, waarna hij het dier gebod de bagage te dragen. De beer, het getemde beest dat de christelijke waarheid aan-

De nieuwe paus is een man van reflectie. Zelfs in zijn wapenschild laat hij geen detail zonder diepe geestelijke zin

Vrouwelijke rabbijn zoekt vernieuwing Jodendom

Vernieuwing van de liturgie, 'sliding halacha': Elisa Klapheck (42), de eerste vrouwelijke rabbijn in Nederland, zoekt naar eigentijdse joodse antwoorden op de maatschappelijke realiteit. „Het orthodoxe establishment verhindert dat het jodendom zich verder ontwikkelt.”

door Cokky van Limpt

E motioneel overweldigend' noemt Elisa Klapheck haar installatie, vorige week vrijdag in de Uilenburgersjoel in de hoofdstad, als rabbijn van de progressieve joodse gemeente Beit Ha'Chidush. „De eerste vrouwelijke rabbijn van Nederland; ik had eerlijk gezegd niet ingeschat hoe bijzonder dat is.”

Maar de emoties zijn begrijpelijk, zegt ze. „Beit Ha'Chidush – Huis van Vernieuwing – is geen willekeurige gemeente. Ze heeft een avant-garde functie in Europa. Ze is open, inclusief, bereid tot vernieuwing én ze heeft de moed getoond onafhankelijk te zijn, door een eigen gemeente

rijk, omdat het traditionele huwelijk en het familieverband in een deel van de samenleving niet meer als 'kerncellen' bestaan. Zij onderstreept ook de heiligheid van andere levensvormen, én het heiligen daarvan binnen de gemeenschap: de singles, nieuwe gezinsvormen, homohuwelijk, relaties tussen Joden en niet-Joden.

Waar ligt de grens? „Het moet Joods zijn. Ik ga bijvoorbeeld niet samen met een dominee een gemengde bruiloftsceremonie doen. Gemengde relaties kunnen een zegen krijgen, mits die verbintenis in een joodse richting gaat, ondersteunend is voor het joodse leven.”

Voor Klapheck en haar nieuwe gemeente is dat 'Joods zijn' een ruim begrip. Mensen met alleen een Joodse vader (volgens de joodse wet geen Joden, dat ben je alleen als je moeder Joods is) vallen daaronder, evenals mensen met enkel een Joodse achtergrond of geschiedenis. „Zij zijn mijn eerste doelgroep: jodendom is

Tot haar grote verrassing bleken er in Europa twintig vrouwelijke rabbijnen te zijn

lent tegenover het jodendom staan.”

Voordat zij naar Nederland kwam, het geboorteland van haar moeder, is Elisa Klapheck in Duitsland op veel niveaus actief geweest in de joodse gemeenschap. Twintig jaar lang heeft ze 'voor de lol' joodse studies bedreven. Ze vertaalde de hele bijbel uit het Hebreeuws in het Duits. Ze schreef een boek over Regina Jonas, in 1935 's werelds eerste vrouwelijke rabbijn. „Een deel van mijn boek gaat over Jonas' proefschrift, dat de vraag behandelt of een vrouw rabbijn mag worden. Van haar heb ik de rabbijnse argumentatie geleerd.”

Tot haar ordinatie als rabbijn, vorig jaar in Amerika, door Jewish Renewal-rabbijn Zalman Schachter Shalomi, was Klapheck zesenhalf jaar woordvoester van de joodse gemeente in Berlijn. Een fulltime baan met status. „Ik was politiek en journalistiek een van de joodse stemmen van Berlijn.” Journalistiek, omdat ze ook het maandblad *Jüdisches Berlin* opzette, dat uitgroeide tot dé krant van de joodse gemeente.

Verder werkte ze als rabbinaal studente in de Egalitäre Minjan van Berlijn, een gebedsgroep waar mannen en vrouwen gelijke rechten en plichten hebben. In de Egalitäre Minjan van Frankfurt werkt ze sinds vorig jaar als rabbijn. „Dat blijf ik doen, ongeveer één weekeinde per maand.”